

Krejčí, Pavel

[Frazeologické štúdie V: Princípy lingvistickej analýzy vo frazeológii]

Opera Slavica. 2009, vol. 19, iss. 4, pp. 58-59

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117103>

Access Date: 23. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

чает принципу сопоставления определенного ряда величин по одной соотносительной и для всех этих величин характерной черте. Исходя из этой теории можно выделить семь диалектных зон (западную, северную, северо-западную, северо-восточную, южную, юго-западную, юго-восточную), которые описываются в самостоятельной части: о каждой из них упоминается о ее территориальном расположении, о ее соотношении с другими лингвотерриториальными объединениями, указываются также наиболее существенные различительные черты, входящие в ее диалектный комплекс.

В конце пособия приводится список литературы („Рекомендуемая литература”, с. 183–193), содержащий основную учебную литературу и литературу дополнительную (монографии, учебные пособия, статьи), далее диалектные словари. В качестве приложения можно воспринимать отпечатанные карты, а именно: „Диалектологическую карту русского языка в Европе” (1915 г.), „Диалектологическую карту русского языка” (1965 г.), „Диалектные зоны русского языка”. В самом конце книги помещено наглядное содержание („Оглавление”, с. 189).

Алеш Бранднер

Frazeologické štúdie V. Princípy lingvistickej analýzy vo frazeológii. Editori Dana Baláková a Peter Ďurčo. Ružomberok, Katolícka univerzita v Ružomberku, Filozofická fakulta – Medzinárodná komisia pre výskum frazeológie slovanských jazykov pri Medzinárodnom komitáte slavistov – Slovenská frazeologická komisia pri Slovenskom komitáte slavistov, 2007, 425 s.

Velmi užitečnou tradicí vydávání sborníků s frazeologickou tematikou zahájila v roce 1996 prvním svazkem **Frazeologických štúdií** Slovenská frazeologická komise pracující při Slovenském komitátu slavistů. Jmenovaný sborník tehdy obsahově souvisel s jiným významným počinem slovanských frazeologů – totiž vydáním slovníkové brožury *Frazeologická terminológia* (1995), jejímž cílem bylo shrnout termíny, s nimiž se ve frazeologii můžeme setkat, a podat co nejucelenější přehled jejich existujících, mnohdy značně nesourodých definic. V roce 2007 vyšel v Ružomberku péčí tamní Katolické univerzity dosud poslední, pátý svazek, který má podtitul *Princípy lingvistickej analýzy vo frazeológii* a jenž byl věnován prof. PhDr. Jozefu Mlackovi, CSc., předsedovi Slovenské frazeologické komise při Slovenském komitátu slavistů, u příležitosti jeho 70. narozenin. Tato skutečnost do jisté míry předurčuje i strukturu tohoto sborníku – hned v jeho úvodu se ve statích *O jubilantovi* (D. Baláková) a *Cesta jubilanta do frazeologického vesmíru* (rusky psaný příspěvek V. Mokijenka) můžeme dočíst mnoho zajímavého z osobního i vědeckého života Jozefa Mlacka a s jeho osobou přímo souvisejí i tři závěrečné texty: vlastní jubilantovo vyznání *O mojej ceste k frazeológii*, etymologicko-antroponomastický příspěvek P. Žiga *Západoslovansko-nezápadoslovanské priezvisko Mlacek* a celý sborník logicky uzavírá *Súpis prác Jozefa Mlacka* zahrnující 454 položek z let 1961 až 2007.

Jádro sborníku tvoří 24 příspěvků slovanských i zahraničních odborníků-frazeologů, které jsou rozděleny tematicky do pěti okruhů: *Všeobecné problémy frazeológie*; *Paremiológia*; *Frazeológia a text*; *História a etymológia frazeológie* a *Didaktické problémy vo fra-*

zeológií. Nejvíce příspěvků bylo zaměřeno na všeobecné otázky a na historii a etymologii. Z prvně jmenovaného okruhu zaujmou studie D. Balákové o klíčových principech současné slovenské frazeologické teorie (*Princíp ekvivalencie vo frazeológii*) nebo J. Dolníka, který se rozepsal o principu iracionality ve frazeologii. K otázce definice, vymezení a procesu terminologizace se ve své studii *Фразема. К истории одного термина* dostal W. Chlebda. O sémiotické podstatě frazému se rozepsal J. Sabol. A. Bierich se zamyslel nad kulturně-sémantickými aspekty ruské frazeologie, příspěvek O. Fedosova zkoumal na materiálu maďarského jazyka stále aktuální téma hranic frazeologie (zaměřil se především na problematiku jednoslovných /lexikálních/ frazémů, kde hraje často důležitou roli pravopisný úzus toho kterého jazyka, což maďarština dobře ilustruje), P. Ďurčo se zmínil o projektu německo-slovenského slovníku kolokací coby plodu výzkumu spojitelnosti slov, při němž se využívalo metod korpusové lingvistiky. Historicko-etymologický okruh otevírá příspěvek M. Dobříkové o hydronymech a substantivu *voda* jakožto komponentech frazémů v slovenštině a bulharštině. Pokračuje Ž. Fink(ová) se studií o chorvatských adverbialních frazémeh s komponenty *dan* a *noć* a jejich ekvivalentech v jiných jazycích (autorka stála mj. v čele autorského kolektivu, který v roce 2006 vydal v Záhřebu pozoruhodný vícejazyčný *Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema*). O ruské frazeologii spatě s ženou svobodnou (*dívky*) a ženou vdanou (*ženy*) pojednává I. Kuzněcovová, M. Jankovičová se zabývala zásadami vzniku a uplatnění tzv. frazeologických sdruženin (spec. termín pro frazémy, jejichž platnost je doslovná i zároveň přenesená – např. gesta), kdežto zásadám ustálenosti a variantnosti v diachronním aspektu se věnovala J. Skladaná. Frazémy v nářečí nejstarší generace sotáckého autochtonního obyvatelstva zkoumala V. Kováčová a komparativním příspěvkem o frazémeh obsahujících komponent *klobása* v ruštině a němčině do sborníku přispěl H. Walter.

Zbýlé tři okruhy byly již co do počtu příspěvků zastoupeny méně. Do okruhu *Frazeológia a text* byly zařazeny studie A. Grigoraš(ové) o zkoumání individuálně-autorských frazémů a jejich významů (na materiálu knihy V. Novomirovové *Кто придумал Шекспира?*), Z. Holuba o lingvistické analýze frazeologických prostředků v zájnamech běžných promluv, literatuře a v korespondenci z regionálního aspektu (na základě jihočeského regiolektu), J. Káčaly o přirovnání a jeho funkcích v tvorbě Milana Ráfuse a konečně studie autorek Lj. Stěpanovové a N. Rajnochové o substandardních prvcích v současné ruštině a problémech jejich překladu do češtiny. Okruh *Paremiológia* byl zastoupen pouze třemi příspěvky – V. Mokijenko se ve studii *Синица в руках или Журавль в небе?* zabýval problematikou opozice implicitnost – explicitnost ve frazeologii, Lj. Danilenková zkoumala precedentnost českého přísloví (termín „precedentní“ užívá podle Ju. Karaulova a všimá si mj. blízkosti termínů intertextovost a „text v textu“) a J. Nikolajevová pojednala o příslovích v polsko-ruském slovníku D. Bartoševiče z 1. pol. 19. století. Poslední okruh věnovaný didaktickým problémům ve frazeologii obsahuje rovněž tři texty: M. Ligoš se věnuje lexiku a frazeologii slovenštiny na pozadí němčiny, M. Čechová seznamuje čtenáře s úrovní znalosti a chápání frazémů u české mládeže a u cizinců a podobným tématem se zabývá i J. Šindelářová v posledním příspěvku okruhu *Znalost a chápání frazémů u cizinců*.

Vzhledem k vysoké úrovni frazeologického bádání u našich východních sousedů nezbyvá než s radostí očekávat, až spatří světlo světa šestý svazek tohoto po všech stránkách užitečného sborníku.

Pavel Krejčí